

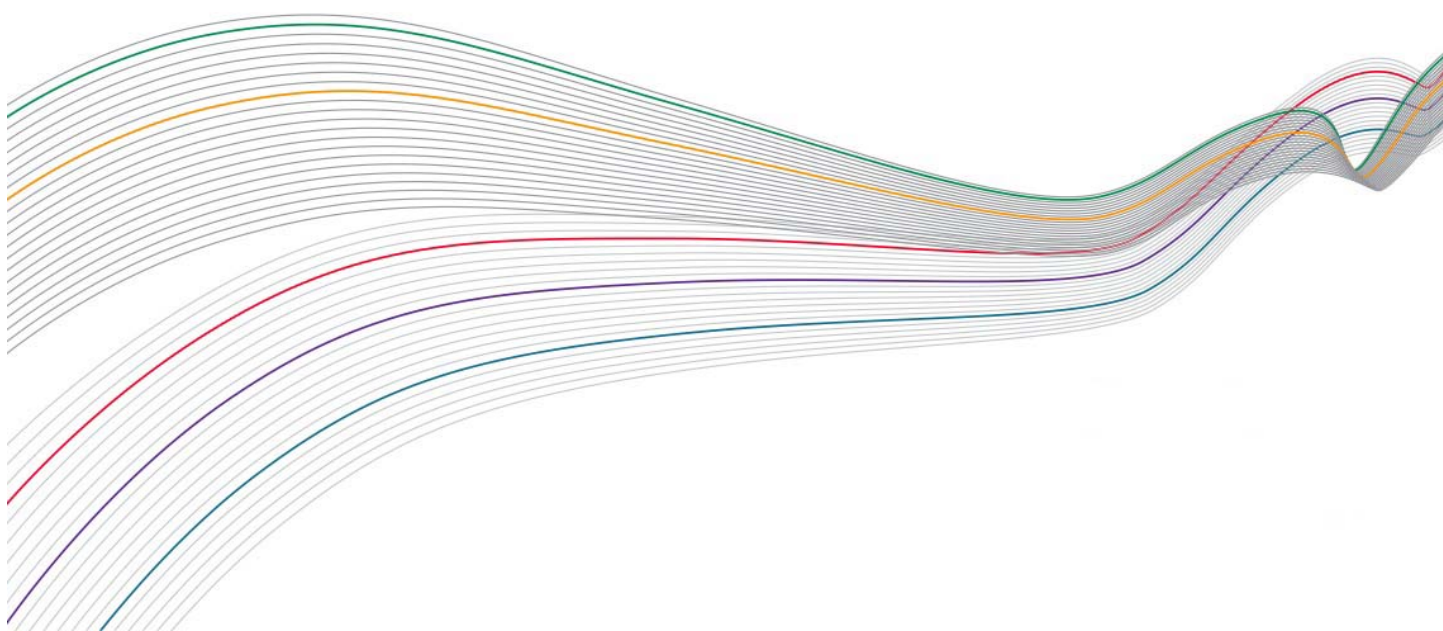
ESR-TEEMABULLETIINI

1.10.2007

VIPUVOIMAA EU:lta

KEHITTÄMISTYÖHÖN

**MANNER-SUOMEN ESR-OHJELMAN
VALTAKUNNALLISET
KEHITTÄMISOHJELMAT
2007-2013**

Euroopan Unionin Rakennerahastot

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

ESR-bulletiinin teemanumero valtakunnallisista kehittämisohjelmista

ylitarkastaja Jaana Neitiniemi jaana.neitiniemi@mol.fi TM

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
MIKÄ ESR:N VALTAKUNNALLINEN KEHITTÄMISOHJELMA OIKEIN ON?.....	4
TOIMINTALINJASSA 1 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT	5
PROTEK– osaamisella ja työelämän laadun kehittämisellä parempaan muutoksenhallintaan.....	5
Yrittäjyys työvoiman käyttötapan ja työmarkkinoiden moottorina.....	5
Aloittavien yrittäjien ja pk-yritysten liiketoimintaosaamisen kehittämisohjelma	6
Yrittäjyyskasvatuksella ja -osaamisella muutosvoimaa	7
Luoville aloille välineitä osaamisen, tuotekehityksen ja kansainvälistymisen vahvistamiseen	8
Kolmas sektori hyvinvointipalveluiden tarjoajana	9
Tasa-arvoa työelämään – yhdenvertaisuutta yhteiskuntaan	10
Terveenä ja osaavana työssä.....	10
TOIMINTALINJASSA 2 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT	12
Välityömarkkinat / siirtymätyömarkkinat –kehittämisohjelma (TM).....	12
Välityömarkkinat / välittävät työmarkkinat –kehittämisohjelma (STM).....	13
Työstä työhön -kehittämisohjelma.....	14
Paremmiin arjentaideihin opintojen kautta töihin - opintojen keskeyttämisen ja pitkittymisen vähentäminen, opiskelijoiden työllistymisen tukeminen sekä nuorten sosiaalinen vahvistaminen	15
Maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen	16
Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja valtavirtaistaminen.....	16
TOIMINTALINJASSA 3 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT	18
Yritysten kehitys-, osaamis- ja työvoimatarvetiedustelu (KOTTI) – kehittämisohjelma	18
Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskeluun tieto-, neuvonta ja ohjauspalvelujen valtakunnallisella kehittämisohjelmalla.....	18
Yritys-Suomi –palvelujärjestelmän kehittämisohjelma.....	19
Avoimissa oppimisympäristöissä aktiivisiksi kansalaisiksi	20
Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen: innovaatioympäristöjen ja -verkostojen ja niitä tukevien toimintarakenteiden luominen.....	21
Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi	21
Osaajana työmarkkinoille - työelämävastaavuuden parantaminen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukeminen ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa.....	22
TOIMINTALINJASSA 4 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT	23
Kehittämisohjelma työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi.....	23
Kansainvälinen yhteistyö hyvien käytäntöjen etsimiseksi ja levittämiseksi.....	23
Vipuvoimaa EU:lta – työllisyyttä ja kilpailukykyä	25

MIKÄ ESR:N VALTAKUNNALLINEN KEHITTÄMISOHJELMA OIKEIN ON?

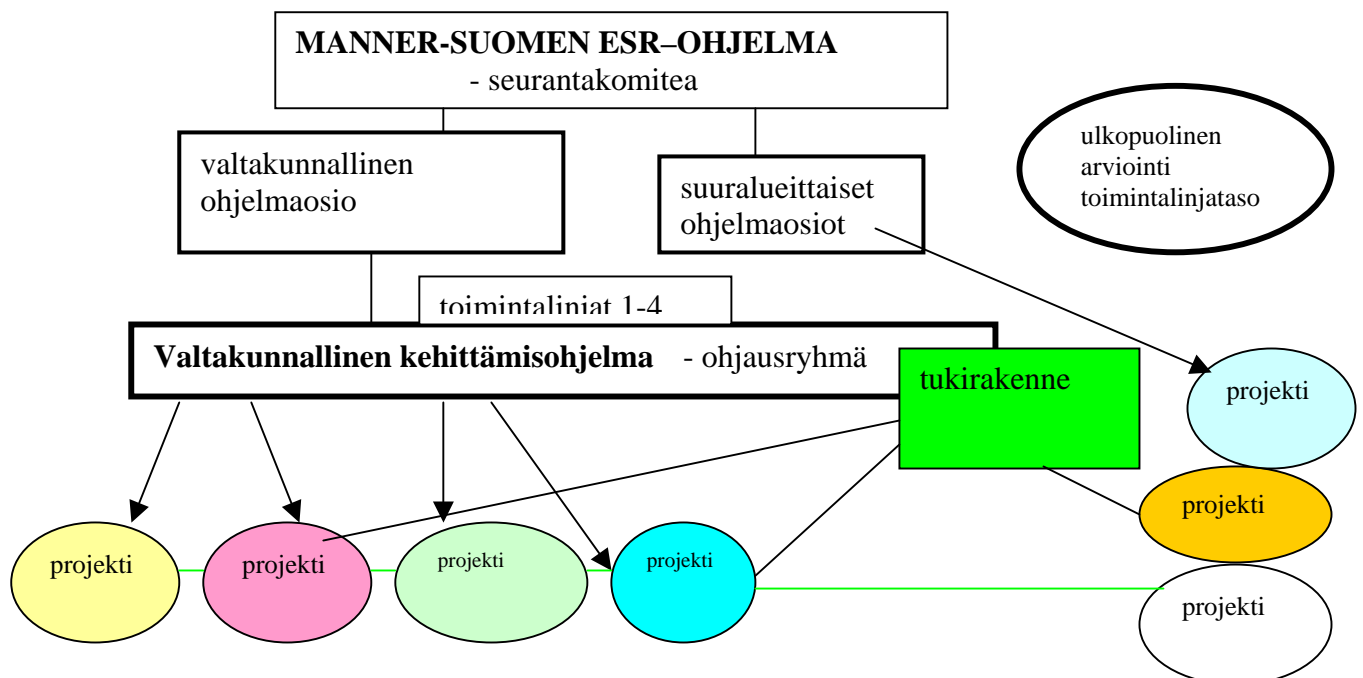
Valtakunnallinen kehittämisohjelma on kansallisista tavoitteista lähtevä kokonaisuus. Valtakunnallinen kehittämisohjelma asettaa valtakunnallisen tavoitteen, joka lähtee ministeriön strategiasta. Toteuttaminen tapahtuu Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamina projekteina, pääsääntöisesti alueilla alueellisista lähtökohdista. Tarkoituksena on saada valtakunnallinen strategia ja alueelliset erityistarpeet kohtaamaan.

Toteuttamistapa on syntynyt siksi, että edellisellä ohjelmakaudella projektien määrä oli valtava, tuhansia projekteja. Nämä jäivät usein toisistaan irrallisiksi ja yhteisvaikutusta on ollut vaikea arvioida, varsinkin kun projektit ovat hajautuneet eri hallinnonaloille ja vielä hallinnonalakohtaisesti alueille.

Yhteen kehittämisohjelmaan voi kuulua useita projekteja, pienempiäkin. Projektin koolle ei ole asetettu vaatimuksia. Tarkoitus on, että valtakunnallinen kehittämisohjelma luo tukirakenteen, joka kokoaa projektien tuloksia yhteen ja selvittää vaikuttavuutta sekä varmistaa projektien välisen yhteistyön ja hyvien käytäntöjen levittämisen. Varmistetaan se, että jokaisen yksittäisen projektin ei tarvitse ”keksiä pyörää” uudelleen.

Kehittämisohjelmia on melko paljon – yhteensä yli kaksikymmentä eri ministeriöissä. Toimeenpanossa ja toteuttamisessa nousee tärkeäksi se, että nämä eri kehittämisohjelmat tekevät keskenään yhteistyötä sekä alueellisesti että ministeriötasolla.

Kehittämisohjelmaa ja sen rakennetta voidaan kuvata seuraavan kaavion avulla:

Ylitarkastaja **Leena Pentikäinen**

leena.pentikainen@mol.fi

TM

TOIMINTALINJASSA 1 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT

PROTEK– osaamisella ja työelämän laadun kehittämällä parempaan muutoksenhallintaan

Muutoksen hallintaa proaktiivisesti ja kysyntälähtöisesti -hanke on ollut työministeriön asettama ESR-hanke. Hankkeen tavoitteena on parantaa työmarkkinoiden toimivuutta nykyistä paremmalla ja proaktiivisemmalla muutoksenhallinnalla, vaikuttaa työvoiman saatavuusongelmiin sekä ennalta ehkäistä irtisanomisia ja työmarkkinoilta syrjäytymistä. Hanke on toteutettu kevään 2006 – syksyn 2007 välisenä aikana. Hankkeessa on kahdeksan alueellisen pilottiprojektin avulla kehitetty uutta työvoimakoulutuksen toimintatapaa. Siinä on kerätty ja hyödynnetty myös kansainvälisiä hyviä osaamisen kehittämisen malleja.

Toimintaa on tarkoitus jatkaa uudella ohjelmakaudella 2007-2013 valtakunnallisella kehittämisohjelmalla (PROTEK). Hankkeella edistetään uuden hallituksen työllisyys- työurien pidentämis- sekä osaavan työvoiman saatavuustavoitteiden toteutumista. Näihin vaikutetaan hallitusohjelman mukaisesti ennakoivalla, kysyntälähtöisellä ja yritysten tarpeisiin räätälöidyllä toiminnalla sekä suuntaamalla toimenpiteitä pieniin ja mikroyrityksiin sekä työmarkkinoiden riskiryhmiin.

Ohjelman toimeenpano perustuu yritysten sopimiin ja muodostamiin keskinäisiin verkostoihin. Ohjelmassa rahoitettava koulutus toteutetaan yhteishankintana ja se kytketään muihin, erityisesti pk -yrityksille suunnattuihin julkisiin kehittämis-palveluihin (yritys-, työelämä- ja työnantajapalveluihin.)

Kaikki TE –keskukset ovat esittäneet valmiutensa käynnistää kehittämisohjelman toimeenpano syksyllä 2007. Alustavat hankesuunnitelmat on suunnattu toimialoille, joilla on työvoiman saatavuusongelmia. Kone- ja metalliteollisuus ja rakennusteollisuus ovat mukana toimialana lähes kaikkien TE -keskusten suunnitelmissa. Pk –yritykset ovat toiminnan painopisteinä, yritysverkostot toimintatapana ja rahoitusinstrumentteja käytetään synergisesti. Hankkeiden työvoimapoliittisia perusteita on tarkoitus täsmentää edelleen.

Neuvotteleva virkamies **Timo Lähdesmäki**

timo.lahdesmaki@mol.fi

TM

Yrittäjyys työvoiman käyttötapana ja työmarkkinoiden moottorina

Seudullinen Yritys-Suomi -palveluverkosto palvelee sekä alkavaa että kehittyvää yritystoimintaa. Seudullisesta yrityspalvelusta asiakas saa tietopalvelua, arvion yritysideoista tai yrityksen kehittämishankkeen edellyttämistä toimenpiteistä, neuvontaa yritystoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen liittyen sekä ohjausta erityisasiantuntijoiden palveluihin. Kaikilta seudullisilta yrityspalveluilta edellytetään yhtenäistä peruspalvelutasoa, jossa on otettu huomioon paikalliset olosuhteet ja tarpeet. Palvelun tuottavat yhteistoimintasopimuksiin perustuvat seudulliset ja näitä

laajemmat alueelliset palveluliittymät. Palveluverkoston keskeisiä toimijoita ovat kunnalliset ja seudulliset elinkeinotoimijat, TE-keskukset, Finnvera Oyj, työvoimatoimistot, uusyrityskeskukset ja Pro Agria maaseutukeskukset.

Valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan sisältyy seudullisten yrityspalvelujen kehittäminen. Kehittäminen tapahtuu pääasiassa alueellisesti toteutettavissa kehittämishankkeissa. Kehittämisohjelman tavoitteena on tuoda yrittäjyys esiin hyvänä ja tasavahvana vaihtoehtona palkkatyön rinnalla, tukea palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastossa toteutettavaa yrittäjyyttä (ammatinharjoittajat, franchise-yrittäjyys, osuuskunnat, verkostoyrittäjyys), tukea yritysten verkostoitumista, tarjota yritystoiminnan vakiinnuttamisen kannalta tarvittavia asiantuntijapalveluja ja tukitoimenpiteitä sekä tukea työllisyyden kannalta tärkeiden sukupolvenvaihdosten onnistumista. Seudullisten yrityspalvelujen kehittämistä tuetaan valtakunnallisesti toteutettavalla koordinaatiohankkeella, jonka tehtävänä on muun muassa alueellisesti toteutettujen hankkeiden koordinointi ja seuranta sekä hyvien käytäntöjen levittäminen.

Valtakunnallisesti toteutetaan osuustoiminnallisen yrittäjyyden kehittämishanke, jonka tehtävänä on muun muassa osuustoiminnallisen yrittäjyyden asiantuntija- ja koulutuspalvelujen tuottaminen seudullisille yrityspalveluille ja muille toimijoille sekä uusien toimintamallien kehittäminen ja levittäminen.

Hallitusneuvos **Päivi Kerminen**

paivi.kerminen@mol.fi

TM

Aloittavien yrittäjien ja pk-yritysten liiketoimintaosaamisen kehittämisohjelma

Kehittämisohjelman kohderyhmäksi on valittu murros- tai muutosvaiheessa olevat yritykset, yritysryhmät ja toimialat seuraavasti: 1. Alkuvaiheessa olevat nuoret, innovatiiviset yritykset 2. Kasvuhaluiset ja -kykyiset yritykset 3. Kansainvälistyvät yritykset 4. Uutta teknologiaa (ml. ICT) hyödyntävät yritykset 5. Sukupolven/omistajanvaihdoksen edessä olevat yritykset 6. Palvelualan yritykset, lähinnä tietointensiiviset yritykset (KIBS-toimialojen yritykset) 7. Luovien alojen yritykset.

Kehittämisohjelman tavoitteena on parantaa edellä mainittujen kohdeyritysten liiketoimintaosaamista tarjoamalla yritysten tarpeisiin räätälöityjä asiantuntijapalveluja, lyhyt- tai pitkäkestoista valmennusta sekä joko omaan oppimiseen tai vertaisoppimiseen (mentorointi) perustuvia koulutus- ja valmennusmalleja. Keskeinen periaate kohdeyritysten liiketoimintaosaamisen kehittämisessä on yritysten tarpeiden tunnistaminen ja huolellinen analysointi. Vasta tämän jälkeen yrityksille tarjotaan niiden osaamispuutteita tai kehittämistarpeita vastaavia palveluja. Tarjottavat palvelut voivat olla jo tuotevalikoimassa olevia palveluja tai kehittämisohjelman aikana kohdeyrityksille kehitettäviä uusia kehittämistyökaluja tai valmennusohjelmia. Esimerkkinä ensimmäisestä vaihtoehdosta käyvät pk-yritysten tiettyihin tarpeisiin tuoteistetut asiantuntijapalvelut, jotka ovat tapauskohtaisesti yrityksen tarpeisiin räätälöitävissä. Esimerkiksi yritys, joka haluaa kehittää kansainvälistymisvalmiuksiaan, voi saada avun tähän tarkoitukseen kehitetystä Globaali-asiantuntijapalvelusta, johon voidaan tarvittaessa liittää myös kansainvälistymisen edistämiseen tarjolla olevia rahoitusinstrumentteja.

Kehittämisohjelman toinen keskeinen periaate on hakea yritykselle sen tarpeisiin sopivia kehittämispolkuja linkittämällä eri toimijoiden koulutus-, kehittämis-, rahoitus- yms. palveluja ja

ohjaamalla yritykset näiden palveluiden käyttöön. Polun rakentajina ja yritysten kehittämiskumppaneina toimivat mm. TE-keskusten tuote- ja/tai asiakasvastaavat.

Toimintaympäristön jatkuvasta muutoksesta johtuen yritykset joutuvat päivittämään osaamistaan jatkuvasti. Lisäksi monimuotoistuvat työyhteisöt edellyttävät uudenlaista yritysten johtamis- ja henkilöstön kehittämisosaamista. Kehittämisohjelmassa tuotetaan asiantuntijapalveluja ja johtamiskoulutusohjelmia, joilla vastataan näihin osaamishaasteisiin. Uusien ideoiden ja keksintöjen pohjalta perustettujen uusien, innovatiivisten yritysten keskeisiä haasteita ovat tuotteiden tai palvelujen tuotteistamis- ja kaupallistamisosaaminen sekä alkuvaiheen siemenrahoituksen hankkiminen. Ohjelmassa kehitetään innovaatioiden ja ideoiden seulonta- ja arviointijärjestelmiä, tuotetaan tuotteistamis- ja kaupallistamisosaamista vahvistavia palveluja, tehostetaan innovaatio toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja verkottumista sekä linkitetään innovaatioiden edistämiseen tarjolla olevia neuvonta-, koulutus- ja rahoituspalveluja toisiinsa alkuvaiheen yrityksiä joustavasti palveleviksi innovaatiopoluiksi. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulevien muutosten ja megatrendien ennakoiminen ja liiketoiminnan uudelleensuuntaaminen tulevien muutosten edellyttämällä tavalla on eräs keskeisimmistä liiketoimintaosaamisen alueista. Kehittämisohjelmassa tarjotaan ja tuotetaan ennakointiosaamista ja strategista suunnittelua vahvistavia asiantuntija- ja koulutuspalveluja sekä perinteisillä malleilla toteutettuna että myös verkosto-oppimisen malleja soveltaen.

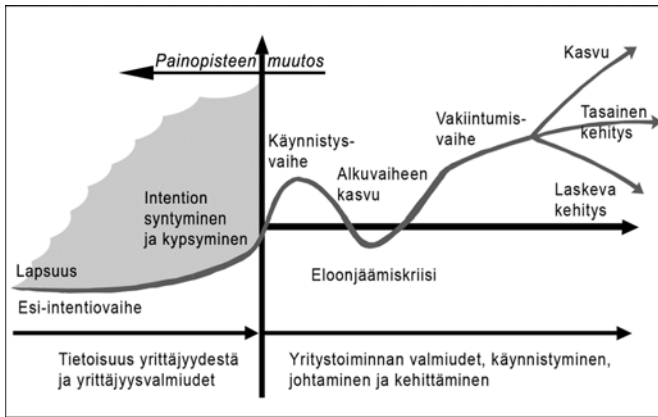
Muita liiketoimintaosaamisen kehittämisen kannalta haasteellisia alueita ovat lisäksi informaatioteknologian hyödyntäminen liiketoiminnassa sekä tietointensiivisten palveluyritysten (ns. KIBS-alat) ja luovien alojen yritysten liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Kehittämisohjelmassa haetaan ratkaisuja ja kehitetään palveluja myös näihin liiketoimintaosaamisen kehittämistarpeisiin.

Neuvotteleva virkamies Anna-Liisa Levonen
anna-liisa.levonen@ktm.fi
KTM

Yrittäjyyskasvatuksella ja -osaamisella muutosvoimaa

EU:n strategia, työllisyyden suuntaviivat ja tavoitteet priorisoivat yrittäjyyttä ja painottavat sitä sekä uuden työn luojana, urana, kompetensseina että laajempina kulttuurisena muutosprosessina, johon koulutus integroituu. Taustalla on ajatus siitä, että monimutkaistuvassa maailmassa kaikki tarvitsevat yrittäjämäisiä valmiuksia ja toisaalta kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos edellyttävät laajaa yhteistä näkemystä yrittäjämäisen toiminnan perusteista.

Opetuksen painopiste on laajentunut yrityksen käynnistämisen problematiikasta myös yrittäjyysvalmiuksien kehittymiseen. Painopiste opetuksessa onkin yrityksen perustamisen vaiheen ohessa ensisijaisesti intentiovaiheessa, johon myös koko koulujärjestelmän läpäisevä yrittäjyyskasvatus ja -koulutus tähtää.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on lisätä kansalaisten valmiuksia ryhtyä halutessaan yrittäjiksi yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen keinoin sekä liiketoimintaosaamista vahvistamalla. Tavoitteena on lisäksi vahvistaa yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona. Yrittäjyyden ja yritystoiminnan osaamis pohjan vahvistaminen kattaa koko koulujärjestelmän.

Kehittämistoiminnan tavoite on opetusministeriön määrittelemien yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen linjausten jalkauttaminen. Tässä tarkoituksessa kehitetään toimintatapoja, jotka liittyvät myönteisen yrittäjyyskulttuurin ja asenneilmapiirin kehittämiseen. Toimintatapojen kehittäminen liittyy myös sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden vahvistamiseen, uuden yritystoiminnan käynnistämiseen sekä innovaatiotoiminnan edistämiseen, toimivien yrittäjien ja heidän yritystensä kehittämiseen sekä sukupolvenvaihdosten tukemiseen.

Opetusneuvos **Jussi Pihkala**

jussi.pihkala@minedu.fi

OPM

Luoville aloille välineitä osaamisen, tuotekehityksen ja kansainvälistymisen vahvistamiseen

Luovien alojen ja luovan talouden edistäminen on vahvasti mukana Lissabonin strategian tavoitteissa. Työllisyyden ja yrittäjyyden kehittäminen kuuluu strategian painopisteisiin.

Luovilla toimialoilla toimii pääasiassa pienyrityksiä, yksinyrittäjiä ja ammatinharjoittajia. Alojen liiketoiminta perustuu usein tekijänoikeuksiin ja niiden hyödyntämiseen esimerkiksi muotoilussa, musiikissa, kirjallisuudessa, elokuva- ja peliteollisuudessa sekä ohjelmatoiminnassa. Alojen työllistämisen kerrannaisvaikutukset ovat huomattavia, koska tuotanto- ja jakeluprosessit ovat pitkiä ja hyödyntävät monia muita toimialoja.

Luovien alojen kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelman lähtökohtana on alan toimintaympäristön voimakas rakennemuutos. Muutokset liittyvät viime vuosien nopeaan tietotekniikan kehitykseen, erityisesti uusiin sähköistyneisiin jakelukanaviin, markkinoiden globaaliin luonteeseen sekä luovien alojen kasvupotentiaalin hyödyntämiseen.

Toimintaympäristön muutokset edellyttävät ammatinharjoittajilta ja yrityksiltä uusia taitoja ja uutta liiketoimintaosaamista. Menestyäkseen toimijat kaipaavat erillisiä tuottajia ja managereita myymään ja markkinoimaan tuotteita, teoksia tai palveluita. Myös kansainvälistyneet markkinat edellyttävät erityisosaamista. Nykyiset pitkäkestoiset tuottajakoulutusohjelmat eivät sellaisenaan

vastaa toimintaympäristön haasteisiin, vaan tarvitaan erityisiä koulutustoimenpiteitä yritysten ja muiden toimijoiden ajantasaisen osaamisen varmistamiseksi.

Tuotekehitys ja innovaatiot ovat luovien alojen menestymisen taustalla. Yritysten kasvu ja globaaleille markkinoille pääsy vaativat pitkäkestoista työtä sisältöjen kehittämiseksi. Tähän mennessä tuotekehitysvaiheeseen keskittyvät julkiset rahoitusmahdollisuudet ovat pääasiassa olleet teknologiaperusteisia. Kehittämisohjelma pyrkii vastaamaan luovien alojen yritysten tuotekehitystarpeisiin. Tuotekehitys- ja innovaatioprojektit voivat liittyä esimerkiksi digitaalisen sisältötuotannon, kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen ja markkinoinnin kehittämiseen, tuotekehitykseen, muotoilualan yritysten innovatiiviseen muotoilutuotteiden ja -palveluiden kehittämiseen sekä muiden luovien alojen yritysten tuotekehitykseen.

Kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju

kirsi.kaunisharju@minedu.fi

OPM yhteistyössä KTM:n kanssa

Kolmas sektori hyvinvointipalveluiden tarjoajana

Terve ja toimintakykyinen väestö on hyvinvointiyhteiskunnan perustekijöitä. Samoin toimivat julkiset palvelut ovat alueiden kilpailukyvyn ja työvoiman saannin ja pysyvyyden kannalta oleellinen tekijä. Palvelujen, myös hyvinvointipalvelujen, merkitys taloudellisen kasvun moottorina ja työpaikkojen tarjoajana on tulevaisuudessa Suomen kaltaisissa kehittyneissä talouksissa keskeinen. Vastaavasti pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmassa todetaan, että palvelujen turvaaminen edellyttää vahvaa taloudellista perustaa sekä uusia palvelujen järjestämis- ja tuottamistapoja.

Opetusministeriö toteuttaa hallitusohjelmaa kehittämällä kolmannen sektorin valmiuksia vastata tulevaisuuden haasteisiin ja tarjota laadukkaita hyvinvointipalveluja entistä laajemmille väestöryhmille ja eri toimijoille. Esimerkkejä tällaisista hyvinvointipalveluista ovat koko väestön, erityisesti työikäisen ja ikääntyneen väestön, sekä lasten ja nuorten kulttuuri-, liikunta- ja muut harrastuspalvelut, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta tai sukupolvien yli ulottuva palvelutoiminta, jolle on kysyntää perheiden yhteisyyden edistämiseksi.

Tavoitteen saavuttamiseksi kehitetään kolmannen sektorin toimijoiden rakenteita laadukkaiden palveluiden tuottamisessa ja niiden palvelutoimintaan osallistuvien osaamista mm. järjestämällä koulutusta (ohjaus, liiketoiminta ja yrittäjyysosaaminen). Lisäksi kehitetään kumppanuusyhteistyötä julkisen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa järjestää hyvinvointipalveluita. Olennaista hankkeessa ovat pilottiprojektit, joissa toimia kehitetään.

Hankkeella tuetaan tasa-arvon valtavirtaistamista. Se synnyttää uusia sosiaalisia innovaatioita, tukee erityisesti kestävän kehityksen sosiaalista ulottuvuutta ja siinä toteutuu myös kumppanuusperiaate. Hanke käynnistyy syksyllä 2007 ja kestää vuoden 2012 loppuun. Hankkeeseen liittyvä koulutus ja erilliset pilottiprojektit käynnistyvät vuoden 2008 alusta.

Kulttuuriasiainneuvos **Mirja Virtala**

mirja.virtala@minedu.fi

OPM

Tasa-arvoa työelämään – yhdenvertaisuutta yhteiskuntaan

Sukupuolten tasa-arvon ja kaikenlaisen syrjimättömyyden toteutuminen yhteiskuntaelämän eri alueilla on osa modernia, menestyvää ja moniarvoista yhteiskuntaa. Sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tulee edistää sekä valtavirtaistamisen periaatteella kaikessa ESR-toiminnassa että erillisillä hankkeilla. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on painokkaasti kirjattu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan.

Yksi kilpailukykyisen ja laadukkaan työelämän perusedellytyksistä on oikeudenmukaisuus. Sukupuolten välinen palkkaero on pysynyt jo pitkään suunnilleen samansuuruisena: naiset ansaitsevat keskimäärin noin viidennesen vähemmän kuin miehet. Sukupuolten välisten palkkaerojen pienentäminen ja samapalkkaisuuden edistäminen edellyttää määrätietoista, pitkäjänteistä toimintaa ja työmarkkinoiden toimijoiden hyvää yhteistyötä. Työvoimasta lähes puolet on naisia ja työikäiset naiset ovat keskimäärin koulutetumpia kuin miehet. Kuitenkin naisia on selvästi vähemmän johtotehtävissä kuin miehiä. Suomella ei ole varaa jättää käyttämättä naisten potentiaalia myös yritysten ja organisaatioiden johdossa. On kyse yhtäläisistä mahdollisuuksista edetä uralla. Naisten urakehitystä voidaan tukea määrätietoisin toimin. Perheiden hyvinvointi sekä naisten ja miesten tasavertaiset mahdollisuudet osallistua työelämään ja edetä urallaan edellyttävät hyvää työn ja perheen yhteensovittamista. Hoivavastuuta tulee jakaa nykyistä tasaisemmin vanhempien kesken ja isiä tulee kannustaa perhevapaiden käyttöön. Sukupuolten tasa-arvon lisääminen työelämässä edellyttää paitsi koko työmarkkinoita koskevia toimia myös työyhteisötason toimintaa. Tasa-arvosuunnittelu on yksi keino edistää sukupuolten tasa-arvoa työpaikkatasolla.

Kehittämissuunnitelmassa keskeisiä teemoja ovat naisten ja miesten samapalkkaisuuden edistäminen, naisten urakehityksen tukeminen ja naisjohtajien määrän lisääminen, työn ja perheen yhteensovittaminen ja tasa-arvosuunnittelun vahvistaminen.

Tavoitteena on pitää naisten ja miesten tasa-arvokysymykset, erityisesti samapalkkaisuus yhteiskunnallisen keskustelun agendalla, parantaa naisten ja miesten tosiasiallisen tasa-arvon edellytyksiä työelämässä sekä löytää ja edistää hyviä käytäntöjä työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen.

Ylitarkastaja **Riitta Martikainen**

riitta.martikainen@stm.fi

STM

Terveenä ja osaavana työssä

Lissabonin strategian puitteissa jäsenvaltiot ovat tunnustaneet, että työn laadun ja tuottavuuden takaaminen voi suuresti edistää talouskasvua ja työllisyyttä. Kestävän ja tasapainoisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen turvaaminen on jatkossakin oleellinen tavoite. Keskeisiä tekijöitä tavoitteen saavuttamisessa ovat hyvä työllisyys, tuottavuus ja kilpailukyky. Perusedellytyksiä näiden saavuttamiselle ovat turvallinen työympäristö ja työyhteisö sekä työkykyinen ja osaava työväestö. Yksilön terveyden ylläpitämisellä sekä työ- ja toimintakyvyn parantamisella on ratkaiseva merkitys tuottavuuden kasvulle ja kansantalouden kehittymiselle sekä tarvittavien sosiaalisten palvelujen riittävyydelle.

Yhtenä keskeisenä muutosalanana on sosiaali- ja terveydenhuolto, jonka palvelujärjestelmiin kohdistuu jatkuvasti merkittäviä paineita. Esimerkiksi väestön ikärakenteen muutos heijastuu hoidon ja hoivan tarpeeseen, mutta myös työvoiman saatavuuteen; tekninen kehitys aiheuttaa uusia vaatimuksia henkilöstön osaamiselle. Kunta-alan työpaikoilla on tapahtumassa mittavia rakennemuutoksia muun muassa kilpailuttamisen lisääntyessä ja palveluntuotantotapojen muuttuessa.

Kehittämisohjelma rakentuu kolmesta teemakokonaisuudesta:

1. Työpaikka terveyttä edistävän toiminnan areenana

Hanke sisältää työn organisointiin, työjärjestelyihin sekä työpaikkojen muutostilanteiden hallintaan liittyviä tekijöitä, elämäntapa-asioiden lisäksi. Terveiden edistäminen käsittää työpaikka- ja yksilötasoisia toimenpiteitä. Tuottamalla malleja hyvistä käytännöistä tuetaan työntekijän terveyttä ja työkykyä sekä yritystoiminnan laadun kehittämistä. Lisäksi työ tulisi huomioida entistä paremmin työpaikan, työterveyshuollon ja kuntoutuksen yhteistyössä sairaspöissaolojen hallitsemiseksi, erityisesti mielenterveys- ja tuki- ja liikuntaelinongelmista johtuvissa sairaspöissaoloissa. Tämä näkökulma otetaan myös huomioon kehittämisohjelman toteutuksessa.

2. Työorganisaatioiden ja työolojen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollon alalla

Työelämän laatu on heikentynyt erityisesti naisvaltaisella sosiaali- ja terveysalalla. Muihin toimialoihin verrattuna sen henkilöstöllä on enemmän terveysongelmia ja työuupumusta, työvoimasta poistuminen on runsasta ja työssä viihtymisongelmat ilmeisiä. Siten hanke kohdistuukin palvelurakennemuutosten ja uusien toimintamallien hallintaan kunnissa ja yksityisellä sektorilla. Työhyvinvointia parannetaan kehittämällä työssä jaksamista ja viihtymistä lisääviä hyviä käytäntöjä ja levittämällä niitä työyhteisöjen käyttöön.

3. Työterveyshuollon palvelutuotannon kehittäminen

Käynnissä oleva sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus vaikuttaa työterveyshuollon mahdollisuuksiin toimia mm. pienehköissä kunnissa. Seudullisen ja alueellisen kehittämisen tarve liittyy terveyskeskustyöterveyshuollon ja yksityisen työterveyshuollon verkostomaisen muuttamisen suuntaan.

Tutkimus- ja kehittämisjohtaja **Kari Vinni**

kari.vinni@stm.fi

STM

Ylitarkastaja **Olavi Parvikko**

olavi.parvikko@stm.fi

Lääkintöneuvos **Matti Lamberg**

matti.lamberg@stm.fi

Ylitarkastaja **Ritva Partinen**

ritva.partinen@stm.fi

ESR-toiminnan sisältö - Toimintalinja 1: Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen

Toimintalinjan tavoitteena on kehittää työorganisaatioiden, erityisesti pk-yritysten, valmiuksia ennakoita ja hallita globalisaation, teknologisen kehityksen ja työvoiman ikääntymisen aiheuttamaa rakennemuutosta sekä reagoida muutostilanteisiin. Tavoitteena on turvata työvoiman työssä pysyminen ja työvoiman saatavuus myös muutostilanteissa. Muutosten hallitsemiseksi ja ennakoimiseksi kehitetään työorganisaatioiden toimivuutta ja laatua, osaamista, työhyvinvointia ja työssä jaksamista sekä innovatiivisuutta. Lisäksi parannetaan pk-yritysten kasvupotentiaalia ja kansainvälistymisvalmiuksia sekä tuetaan uuden yrittäjyyden ja yritystoiminnan syntymistä. Henkilöstön ja työorganisaation toimivuuden ja laadun kehittämisestä pyritään saamaan pysyvä toimintatapa pk-yrityksissä. ESR-toimia kohdennetaan erityisesti sellaisille toimialoille ja henkilöryhmille, joilla toimintaympäristön ja rakennemuutoksen aiheuttama kehittämis- ja muutostarve on suurin. Lisäksi edistetään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä.

TOIMINTALINJASSA 2 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT

Välityömarkkinat / siirtymätyömarkkinat –kehittämishojjelma (TM)

Siirtymätyömarkkinoiden kehittäminen on tärkeää työvoiman saatavuuden turvaamisen näkökulmasta, koska suuren osan työvoimavaroista muodostavat ne työttömät työnhakijat, joilla on ilman tukea vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Siirtymätyömarkkinoilla on tarjolla työmarkkinatoimenpiteitä (työharjoittelu ja työelämävalmennus) ja palkkatuetun työtä, joiden tavoitteena on parantaa työttömien ammattitaitoa ja osaamista ja näin edistää pääsyä avoimille työmarkkinoille.

Tällä hetkellä siirtymätyömarkkinat ovat pirstaleiset ja rakennettu pitkälti yksittäisten hankkeiden varaan. Vaikuttavuus avoimille työmarkkinoille sijoittumisen näkökulmasta ei ole riittävän hyvällä tasolla. Edellä mainittujen kehittämishaasteiden vuoksi käynnistetään valtakunnallinen siirtymätyömarkkinoiden kehittämissohjelma, jonka toteutus tapahtuu pääasiallisesti alueellisesti. Koska siirtymätyömarkkinat on laaja kokonaisuus, työministeriöön tullaan palkkaamaan projektikoordinaattori tai vastaava, jonka tehtävänä on koordinoida, seurata ja tukea alueilla tehtävää kehittämistyötä sekä levittää hyviä käytäntöjä. Alueille ei jaeta määrärahoja sosiaalisen yritystoiminnan kehittämiseen, koska tarkoitus on käynnistää valtakunnallisesti toteutettuna sosiaalisen yritystoiminnan kehittämishanke.

Alueilla toteutettavien kehittämishojjelmien tavoitteena tulee olla siirtymätyömarkkinoiden suunnitelmallinen rakentaminen. Jotta siirtymätyömarkkinat voisivat aidosti toimia siirtymänä avoimille työmarkkinoille, ne tulee rakentaa ottaen huomioon muun muassa alueen työllisyysnäköymät, työvoiman ikärakenne ja osaaminen sekä elinkeinorakenne. Tärkeää on, että suunnitelmat laaditaan eri toimijoiden yhteistyönä. Yhteisen suunnittelun pohjalta voidaan hahmottaa eri toimijoiden rooli.

Alueellisissa kehittämishojjelmissa on tärkeää kehittää toimintamalleja, joilla voidaan parantaa työvoimapolitiittisten toimien kuten palkkatuetun työn vaikuttavuutta avoimille työmarkkinoille sijoittumisen näkökulmasta. Toimintamalleja ja palveluja tulee kehittää niin, että eri palvelujen tuottajien palveluista muodostuu avoimille työmarkkinoille johtava kokonaisuus. Kolmannen sektorin, erityisesti yhdistysten tarjoamat työmahdollisuudet ovat hallitushojjelmassa mainittuja matalan kynnyksen työpaikkoja, joissa työttömällä on mahdollista parantaa työmarkkinavalmiuksiaan. Kaikki em. työpaikat eivät muun muassa työtehtävien luonteesta johtuen ole sellaisia, että palkkatuetun työn jälkeen siirtymä avoimille työmarkkinoille olisi mahdollinen. Avoimille työmarkkinoille sijoittumisen näkökulmasta on tärkeää, että siirtymätyömarkkinat rakennetaan yritysysteistyötä lisäämällä. Yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana tulee pyrkiä nostamaan kehittämällä yrityksille räätälöityjä palveluja. Lisäksi vaikuttavuuden parantamiseksi tulee kehittää malleja, joissa voidaan palkkatuetun työn ohessa koulutuksella parantaa osaamista ja ammattitaitoa.

Valtakunnallisen sosiaalisen yrittäjyyden kehittämishankkeen tavoitteena on sosiaalisten yritysten määrän lisääminen ja toimintaedellytysten turvaaminen. Hanke tulee tarjoamaan asiantuntijapalveluja erityisesti kunnille ja kolmannen sektorin toimijoille, jotka suunnittelevat sosiaalisen yrityksen perustamista. Kehittämishankkeessa kartoitetaan sosiaalisen yritystoiminnan

mahdollisuuksia eri sektoreilla mm. kolmas sektori, kunnat, toimivat yritykset ja tarjotaan asiantuntijapalveluja kysymyksiin, jotka liittyvät erityisesti sosiaalisena yrityksenä toimimiseen. Varsinainen yritysneuvonta hoidetaan samalla tavalla kuin muidenkin yritysten osalta eli osana seudullista yrityspalvelua. Valtakunnallinen kehittämishanke tarjoaa tarvittaessa asiantuntijapalveluja myös seudullisille yrityspalveluille.

Hallitusneuvos **Päivi Kerminen**

paivi.kerminen@mol.fi

TM

Välityömarkkinat / välittävät työmarkkinat –kehittämishjelma (STM)

Välityömarkkinoilla tarkoitetaan työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliin sijoituvia työskentelymahdollisuuksia, josta työttömälle maksetaan korvaus. Välityömarkkinat tarjoavat ensisijassa mahdollisuuden edetä avointen työmarkkinoiden työpaikkoihin (siirtymätyömarkkinat), mutta toisaalta vaihtoehdon pitkäaikaistyöttömyydelle (välittävät työmarkkinat). Asiakkaan etäisyys avoimista työmarkkinoista ja hänen palvelutarpeensa määrittää sen, sijoittuuko hän välittävälle työmarkkinoille vai siirtymätyömarkkinoille. *Välittävät työmarkkinat* muodostuvat aktiivisen sosiaalipolitiikan toimenpiteistä ja niiden tarkoituksena on ylläpitää toimintakykyä, parantaa elämänhallintaa ja luoda edellytyksiä työllistymiselle. *Siirtymätyömarkkinoilla* pääpaino on työhallinnon palvelujen (työmarkkinatoimenpiteet ja palkkatuettu työ) tarjonnassa.

Välityömarkkinat –kehittämishjelma koostuu siirtymätyömarkkinat ja välittävät työmarkkinat osajohjelmista. Siirtymätyömarkkinat -ohjelmasta on päävastuussa työministeriö ja välittävistä työmarkkinoista sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriöt ovat valmistelleet kehittämishjelmat yhteistyössä. Valmistelussa on kiinnitetty huomiota siihen, että kehittämishjelma muodostaa kokonaisuuden, jonka osajohjelmat täydentävät toisiaan ja joiden avulla asiakkaille saadaan luotua palvelukokonaisuuksia työttömyydestä avoimille työmarkkinoille.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuoteen 2015 ulottuvien strategisten linjausten mukaan sosiaali- ja terveyshuollon tulee edistää terveyttä ja toimintakykyä sekä vähentää köyhyyttä ja syrjäytymistä ja helpottaa vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä ja pysyä työelämässä. Hallitusohjelman tavoitteena on turvata kaikkien kansalaisten täysipainoinen osallistuminen työelämään ja edistää toimia vammaisten työllistymisen helpottamiseksi.

Välittävien työmarkkinoiden yhteiskunnallisena haasteena on muodostaa aktiivisen sosiaali- ja työvoimapolitiikan palveluista avoimille työmarkkinoille johtavia työllistymispolkuja. Tavoitteena on kohdentaa välittävien työmarkkinoiden palveluita tukemaan työmarkkinoilta poissa olleiden sosiaalista toimintakykyä ja osallisuutta yhteisöissään niissä tilanteissa, joissa ei ole näkyvissä paluuta työmarkkinoille ilman kuntouttavia toimenpiteitä. Välittävien työmarkkinoiden kehittämishjelman tavoitteena on kehittää työmarkkinoilta syrjäytyneiden, syrjäytymisvaarassa olevien sekä vajaakuntoisten henkilöiden työelämään siirtymistä edistäviä käytäntöjä ja työmenetelmiä. Tavoitteena on vahvistaa kaikkein vaikeimmin työllistyvien henkilöiden sosiaalista toimintakykyä sekä yhteiskuntaan ja työelämään osallistumistaan tukevia toimia.

Ohjelma kohdistuu erityisesti niihin henkilöihin, jotka ovat työvoiman palvelukeskusten palvelujen ulkopuolella tai jotka palautuvat työvoiman palvelukeskuksesta takaisin palvelukeskukseen lähettäneen tahon palveluihin sosiaalisen toimintakykynsä rajoitteiden vuoksi. Ohjelma kohdentuu myös työkeskusten työtoiminnassa oleviin henkilöihin, jotka saattaisivat työllistyä riittävien ja

yksilöllisten tukitoimien avulla sekä vaikeavammaisiin nuoriin, jotka tarvitsevat tukitoimia siirtymisessään ammatillisesta koulutuksesta työelämään. Välittävien työmarkkinoiden luominen edellyttää työtoiminnan sisällön kehittämistä, palvelujen tuottajaverkoston laajentamista ja sen selvittämistä, millä tavoin työtoimintaan osallistuvien toimeentulo järjestetään.

Ohjelmassa kehitetään alueellisesti ja paikallisesti kohderyhmien sosiaalista toimintakykyä edistäviä ja tukevia työmenetelmiä ja toimintakäytäntöjä yhteistyössä kolmannen sektoritoimijoiden kanssa. Kehitettävät työmenetelmät ja toimintakäytännöt pohjautuvat alueellisiin työllistämisen-, hyvinvointi- ja syrjäytymisen ehkäisystrategioihin, joissa on otettu huomioon muodostumassa olevat uudet kunta- ja palvelurakenteet. Ohjelmassa on tarkoitus luoda moniammatillisia yhteistyöverkostoja hyödyntäviä prosesseja, joissa on mahdollista tukea vaikeasti työllistyvien ja vajaakuntoisten henkilöiden voimavaroja ja kehittää heidän kanssaan sosiaalisesti merkityksellistä toimintaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Ohjelman kuluessa kehitetään sosiaalisen toimintakyvyn ja työvalmiuden eri tasoja kuvaavia tavoitteita ja niiden laadullisia indikaattoreita toiminnan systemaattista seuranta ja edelleen kehittämistä varten.

Neuvotteleva virkamies **Pirjo Sarvimäki**

pirjo.sarvimaki@stm.fi

STM

Finanssisihteeri **Lars Koltola**

lars.koltola@stm.fi

Työstä työhön -kehittämishjelma

Vuosina 2008-2010 toteutettava Työstä työhön on valtakunnallinen koulutus- ja kehittämiskokonaisuus, jonka päämääränä on edistää irtisanottavien henkilöiden työllistymistä ja työmarkkinoilla pysymistä kehittämällä yksilöllisten työllistymishjelmien vaikuttavuutta sekä toimintamallin koordinaatiota, toimivuutta ja tunnettuutta. Kehittämishjelma tarkoitus perustuu kesällä 2005 voimaan tulleen muutosturvan toimintamallin kehittämiseen. Vuonna 2006 muutosturvan piiriin kuului noin 15 000 irtisanottua työntekijää. Muutosturvatilanteisiin liittyviä erillistoimenpiteitä toteutettiin noin 400 yrityksessä eri puolella Suomea.

Työstä työhön -kehittämishjelman tärkeimmät tavoitteet ja *ennakoidut tulokset* ovat:

- irtisanottujen henkilöiden työllistymisen tukeminen ⇒ *muutosturvatilanteissa laadittavien työllistymishjelmien kehittäminen esimerkiksi osaamiskartoituksia kehittämällä*
- työvoimakoulutuksen ja uudelleensijoittumisvalmennuksen käytön tehostaminen muutosturvan toimintamallin osana ⇒ *toimialakohtaisten koulutusmoduulien kehittäminen*
- välittävien mekanismien kehittäminen muutosturvan ja työvoimaa rekrytoivien yritysten välillä työstä työhön siirtymisen nopeuttamiseksi ⇒ *valtakunnallinen Internetpohjainen muutosturvasivusto (ml. muutosturvarekisteri)*
- yritysten luottamushenkilöiden ja henkilöstöasioita hoitavien henkilöiden varhaisen perehdyttämisen varmistaminen muutosturvatilanteessa ⇒ *muutosturvasta kertova koulutus- ja perehdytysmateriaali, jonka avulla tehostetaan toimintamallin käyttöä erityisesti pienemmissä yrityksissä*
- muutosturva-asiantuntijoiden verkoston ja työvoimatoimiston virkailijoiden asiantuntemuksen parantaminen, toiminnan kehittäminen koko maata kattavana verkostona ⇒ *tehokkaasti toimiva asiantuntijaverkosto*
- seurannan kehittäminen ⇒ *luotettava ajantasainen seurantajärjestelmä erityisesti yksilötason vaikuttavuuden näkökulmasta*

- o muutosturvan yleisen tunnettuuden parantaminen ⇒ *muutosturvan vakiintunut asema ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistäjänä*

Kehittämisohjelman toimenpiteet voidaan jakaa kategorisesti koulutus-, kehittämis- ja tiedotustoimenpiteisiin. Kohderyhmiä ovat irtisanottavat henkilöt (so. lopulliset edunsaajat), yritysten luottamusmiehet ja henkilöstöasioista vastaavat, työvoimatoimistojen virkailijat sekä muutosturvaverkoston asiantuntijat. Ohjelman päävastuullinen organisaatio on TM:n toimeenpano-osaston Työnvälitys ja työvoiman rekrytointi -tiimi (TR). Työstä työhön toteutetaan 26 muutosturva-asiantuntijasta koostuvan valtakunnallisen verkoston puitteissa.

ylitarkastaja **Mikko Kuoppala**

mikko.kuoppala@mol.fi

TM

Paremmiin arjentaideihin opintojen kautta töihin - opintojen keskeyttämisen ja pitkittymisen vähentäminen, opiskelijoiden työllistymisen tukeminen sekä nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Maamme työvoimakehitys ja pienenevät ikäluokat ovat tulevaisuuden haasteita, joihin vastaaminen edellyttää, että nykyistä suurempi osa nuorista siirtyy työelämään ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneina. Globaalien työnjaon vaikutukset näkyvät jo myös kotimaisilla työmarkkinoilla. Osaamis- ja koulutustason merkitys korostuu entisestään ja heikko koulutus voi johtaa yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Yhteiskunnassa tarvitaan myös uutta yhteisöllisyyttä, jonka avulla vahvistetaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien mahdollisuuksia aktiiviseen kansalaisuuteen ja oppimiseen.

Kehittämisohjelman tavoitteena on tehostaa siirtymistä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen, vähentää keskeyttämistä, parantaa läpäisyä kaikilla kouluasteilla sekä parantaa nuorten elämänhallintataitoja. Kehittämisohjelma on rakennettu niin, että sen toimenpiteet tukevat erilaisista lähtökohdista tulevien yksilöiden pääsyä koulutukseen, koulutuksen loppuun suorittamista ja siirtymistä työelämään sekä parantavat julkisen sektorin palveluja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.

Kehittämisohjelmassa käynnistetään viisi toimintokokonaisuutta:

- o Perusopetuksen ja toisen asteen opintojen nivelvaiheen ohjaus- ja tukitoimien kehittäminen
- o Opintojen ohjauksen, opiskelijahuollon ja opiskelija-asuntolatoiminnan kehittäminen.
- o Opintotarjonnan, työssäoppimiskäytäntöjen ja työelämäyhteyksien monipuolistaminen ja kehittäminen
- o Valtakunnallinen palvelukokonaisuus vauhdittamaan korkeakouluopiskelijoiden valmistumista ja sijoittumista koulutusta vastaavaan työhön
- o Työpajatoiminnan monipuolistaminen ja kehittäminen osana moniammatillista yhteistyöverkostoa

Kehittämispäällikkö **Kirsti Kylä-Tuomola**

kirsti.kyla-tuomola@minedu.fi

OPM

Maahanmuuttajien alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen

Kehittämishankkeiden koostuu eri paikkakunnilla toteutettavista moniammatillisista ja poikkihallinnollisista kehittämissuunnitelmista. Hankkeiden tavoitteet ovat yhteiset: alkuvaiheen matalan kynnyksen ohjausmallin kehittäminen, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, osaamisen kehittämispolkujen laatiminen ja työnantajayhteyksien parantaminen työllistymisen nopeuttamiseksi. Kehittämishankkeeseen liittyy maahanmuuttajien yrittäjyysneuvontapalvelujen tehostaminen sekä sähköisten ohjaus-, kielenopetus- ja kielitaidon arviointivälineiden.

Maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluihin kehitetään alueellisia *ohjauskeskuksia*, jotka toteutetaan joko fyysisinä yhden luokun yhteispalveluina suurimmilla paikkakunnilla tai kehittämällä verkostoimaista palvelua, joissa asiakas saa yleistä neuvontaa kaikista maahanmuuttoon liittyvistä asioista ja tietoa mm. kielenopiskelumahdollisuuksista. Ohjauskeskusten henkilöstölle järjestetään koulutusta ja verkostotapaamisia ja niiden toiminta ja parhaat käytännöt mallinnetaan valtakunnalliseen käyttöön.

Hankekokonaisuudessa kehitetään myös valtakunnallisesti käytettäviä *sähköisiä työvälineitä maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaukseen ja kielen opiskeluun*. Projektin aikana toteutettavia hankkeita ovat sähköinen kotouttamispalveluihin liittyvä alkuinfo eri kieliversioina, internet-pohjaisten neuvontapalvelujen kehittäminen ja valtakunnallistaminen, yrityksen perustamiseen liittyvän sähköisen aineiston laatiminen eri kieliversioina sekä keskitetty tiedotus- ja hakujärjestelmä suomen kielen kursseille. Kartoitetaan olemassa olevat sähköiset suomen kielen opiskelumahdollisuudet ja kehitetään kielitaitotasoihin linkitetty opetussuunnitelman mukainen oppimisalusta kotoutumiskoulutukselle. Valtakunnallisten kielitutkintojen käyttöä laajennetaan ja kehitetään.

Tavoitteena on, että alkuvaiheen ohjausverkosto rakentuisi kaikista Suomeen muuttaneiden ohjaukseen osallistuvista toimijoista, mukana olisivat viranomaiset ja järjestöt. Maahanmuuttajat osallistuvat kehittämistoimintaan omakielisten ohjauspalvelujen kautta. Hankkeessa suunnataan erityistoimenpiteitä maahanmuuttajanuorten, kotiäitien ja ikääntyvien sekä myös vaajakuntoisten kielenopetukseen ja ohjaukseen. Yksilöllinen alkuvaiheen kartoitus- ja ohjausmalli sekä uudet kielenopiskelumenetelmät edistävät myös heidän palvelutarpeittensa tunnistamista ja työllistymistä.

Alueellisista ja paikkakuntakohtaista hankkeista muodostetaan valtakunnallinen kehittämisverkosto, jonka kautta hankkeissa kehitettyjä käytäntöjä viedään valtakunnallisiin palvelujärjestelmiin. Kehittämissuunnitelmaa perustetaan ohjausryhmä, jossa ovat edustettuina alue- ja paikallisprojektit, TM, KTM, OPM, OPH, SM ja Suomen Kuntaliitto.

Työmarkkinaneuvos **Sirkku Päivärinne**
sirkku.paivarinne@mol.fi
TM (1.1.2008 alkaen SM)

Suunnittelija **Irma Heikkilä-Paukkonen**
irma.heikkila-paukkonen@mol.fi

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja valtavirtaistaminen

Kehittämishankkeiden puitteissa vähennetään vertikaalista (uralla etenemiseen liittyvää) ja horisontaalista (toimialoihin liittyvää) segregatiota. ESR-kehittämishankkeiden keskeisenä sisältönä on koulutus, viestintä ja verkostojen luominen. Kehittämishankkeella on tukirakenne, jonka oleellisenä tehtävänä on systemaattisesti koota ja lisätä olemassa olevan tiedon saatavuutta sekä vahvistaa tasa-

arvo-osaamista. Ohjelman puitteissa annetaan koulutusta ja konsultointiapua sekä rahoituspäätöksiä tekeville viranomaisille että kaikille projekteille.

Ohjelmasta rahoitetaan erillisiä alueellisia / paikallisia sukupuolten tasa-arvoa edistäviä projekteja. Projekteissa voidaan mm. kouluttaa naisia miesvaltaisille aloille tai miehiä naisvaltaisille aloille ja siten turvata alueellisten kärkialojen osaavan työvoiman saatavuutta. Lisäksi voidaan tukea heikossa työmarkkina-asemassa olevien, työttömyysuhanalaisten ja pätkätyötaustaisten naisten, työllistymistä ja urakehitystä koulutuksella, mentoroinnilla, konsulttituella, verkostojen rakentamisella tai muilla toimenpiteillä.

Neuvotteleva virkamies **Hillevi Lönn**

hillevi.lonn@mol.fi

TM

ESR-toiminnan sisältö - Toimintalinja 2: Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen

Toimintalinjan tavoitteena on alentaa rakenteellista työttömyyttä. Työvoiman ikärakenteen aiheuttama muutos antaa tähän hyvät mahdollisuudet. Sosiaalirahaston toimenpiteitä tullaan suuntaamaan erityisesti pitkittyneen työttömyyden ja sen seurausvaikutusten lievittämiseen. Syrjäytymistä ehkäistään edistämällä työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien erityisen vaikeasti työllistettävien työllistymistä. Väestön ikärakenteen ja samalla pienentyvien ikäluokkien murroksessa on erityishuomiota kiinnitettävä sekä ikääntyvien että nuorempien ikäluokkien työmarkkinoille kiinnittymisen turvaamiseen. Nuorten osalta tavoitteena on myös koulutuksen keskeyttämisen alentaminen.

Tuetaan osaltaan työllisyysastetavoitteen saavuttamista. ESR-rahoituksen avulla kehitetään uusia palvelumuotoja ja edistetään verkostomaista yhteistyötä hyviä käytäntöjä levittämällä ja hyödyntämällä. Työmahdollisuuksia lisätään ja mm. kolmannen sektorin ja sosiaalisten yritysten roolia työllistävässä toiminnassa vahvistetaan.

Tavoitteena on myös kohderyhmälle suunnatun toiminnan avulla edistää segregaaation purkua sekä lisätä tasa-arvoa ja vähentää syrjintää koulutuksessa, työelämässä ja pääsyssä työmarkkinoille.

TOIMINTALINJASSA 3 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT

Yritysten kehitys-, osaamis- ja työvoimatarvetiedustelu (KOTTI) – kehittämisohjelma

Yritysten kehitys-, osaamis- ja työvoimatarvetiedustelu (KOTTI) -kehittämisohjelman tavoitteena on rakentaa alueellisen työmarkkinainformaation haltuunottamisen ja ennakoinnin valtakunnallinen toimintamalli, joka perustuu neljän maakunnan alueellisten yritysharava –hankkeiden kokemuksiin. KOTTI –menetelmällä saadaan tietoa yritysten rekryointitarpeista, työvoiman osaamisen kehittämistarpeista, erityisryhmien kuten maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömien rekryointimahdollisuuksista, henkilöstön eläkepoistumista sekä organisaatioiden tuotantokapasiteetin ulkoistamis- tai sisäänottomahdollisuuksista.

KOTTI on kokonaisvaltainen tiedonhankintamalli, joka koostuu neljästä toisiaan täydentävästä menetelmästä. 1) Kattavat työnantajille suunnatut puhelinhaastattelut toteutetaan 3-4 vuoden välein. Niiden välillä puhelinhaastatteluja voidaan tarpeen mukaan kohdistaa rajatun esimerkiksi tiettyihin klustereihin, uusiin, kasvaviin tai rakennemuutostilanteissa oleviin yrityksiin. 2) Puhelinhaastattelujen perusteella kohdistetaan työnantajakäynnit osuvasti palvelutarpeita omaaviin yrityksiin. 3) Toimiala- tai klusterikohtaista tietoa voidaan syventää asiantuntijaraatien avulla. 4) Puhelinhaastatteluilla ja työnantajakäynneillä hankittua tietoa voidaan täydentää tai päivittää sähköisillä kyselyillä.

Puhelinhaastatteluja voidaan toteuttaa valtakunnallisesti keskitetysti (esim. Työlinja), työvoimatoimistojen tai sidosryhmien toimesta. Ne voidaan hankkia myös ulkopuoliselta Contact Centeriltä. Työnantajakäynnit ja asiantuntijaraadit toteutetaan kuten tähänkin asti työvoimatoimistojen ja kumppaneiden virkatyönä. Yritysten kehitys-, osaamis- ja työvoimatarvetiedustelu KOTTI palvelee työhallinnon lisäksi kumppaneiden kuten seudullisten kehittämissyhtiöiden, kuntien, oppi- ja tutkimuslaitosten sekä eri yrityspalvelujen tietotarpeita. Se tuottaa monipuolista työmarkkinatietoa alueellisten kehittäjäverkostojen käyttöön, ja on siten tärkeä aluekehittämisen väline.

Kehittämisohjelman valtakunnallisesta koordinaatiosta vastaa työministeriö, ja ohjelman strategisen suuntaamisen tueksi perustetaan työhallinnon eri toimijoista ja sidosryhmistä koostuva ohjausryhmä. Ohjelman valtakunnallinen operatiivinen toteutus voidaan hankkia yhdeltä tai useammalta TE-keskukselta.

Neuvotteleva virkamies **Jarmo Palm**
jarmo.palm@mol.fi
TM

Projektipäällikkö **Rauno Jääskeläinen**
rauno.jaaskelainen@te-keskus.fi
Pohjois-Savon TE -keskus

Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskeluun tieto-, neuvonta ja ohjauspalvelujen valtakunnallisella kehittämisohjelmalla

Uusi hallitus on asettanut tavoitteeksi työllisyysasteen nostamisen vaalikauden lopulla noin 72 prosenttiin ja pitemmällä aikavälillä 75 prosenttiin. Hallitusohjelman mukaan tämä on työvoiman

ikäntymisen ja kohtaanto-ongelmien takia entistä haastavampaa. Tavoitteeseen pyritään tuottavuutta nostamalla ja työuria pidentämällä. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa aikuiskoulutusjärjestelmää, jonka uudistamisessa kysyntä- ja asiakaslähtöisyys ovat avainasemassa. Erityishuomiota on tarpeen kiinnittää pienten ja keskisuurten yritysten osaamistarpeisiin, julkisen sektorin uudistusten vaikutuksiin sekä työperusteisen maahanmuuton edistämiseen.

Kehittämispolitiikan tukemiseksi on panostettava työikäisen aikuisväestön kouluttautumista tukevien palveluiden laatuun sekä niitä hoitavan henkilöstön osaamiseen. Näillä keinoilla voidaan lisätä koulutustoimenpiteiden kohdentumista tehokkaasti puuttuvan osaamisen hankkimiseen relevanteilla ja resursseja säästävällä tavalla.

Kehittämisohjelman tavoitteena on

- 1) sähköisten palveluiden kehittäminen erityisesti neuvontatoiminnassa aikuiskoulutuksen osuvuuden ja suunnitelmallisuuden parantamiseksi
- 2) ohjaus-, neuvonta- ja opetushenkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen uusien välineiden ja menetelmien käyttöönottoon niin, että toimenpiteet edistävät samalla aikuiskoulutuksen kysyntälähtöisyyttä ja työelämäyhteistyötä koskevia tavoitteita,
- 3) ohjaustyön arviointi- ja tutkimustoiminnan- sekä menetelmien kehittäminen sekä kansallisen politiikan tueksi että laajemman eurooppalaisen innovaatiotoiminnan vahvistamiseksi Suomen johtaman yhteistyöverkoston kautta

Opetusneuvos **Raija Meriläinen**

raija.merilainen@minedu.fi

OPM

Ylitarkastaja **Ulla-Jill Karlsson**

ulla-jill.karlsson@minedu.fi

Ylitarkastaja **Teija Felt**

teija.felt@mol.fi

TM

Ylitarkastaja **Liisa Winqvist**

liisa.winqvist@mol.fi

Yritys-Suomi –palvelujärjestelmän kehittämisohjelma

Yritysten ja yrittäjyydestä kiinnostuneiden käytettävissä tulee olla hyvään palvelulaatuun ja henkilöstön laaja-alaiseen osaamiseen perustuvia julkisia yrityspalveluja helposti, vaivattomasti ja tasapuolisesti kautta koko maan.

Valtioneuvosto on 18.5.2006 tehnyt yrityspalvelujen uudistusta koskevaan periaatepäätöksen valtakunnallisen Yritys-Suomi -palvelujärjestelmän toimeenpanosta. Tavoitteena on rakentaa suomalaisesta yrityspalvelujärjestelmästä kokonaisuus, jossa asiakkaan ei tarvitse tuntea palvelutuotannon taustalla olevia organisaatioita, vaan julkishallinnon tulee osata tunnistaa yritysten nykyiset tarpeet, ennakoida tulevia ja ohjata yrityksiä tarvetta vastaavien yrityspalvelujen ääreen. Yritys-Suomi –palvelujärjestelmän uudistamista toteutetaan neljällä osa-alueella: Seudullisten yrityspalvelujen, Innovaatiopalvelujen, Kasvuyrityspalvelujen ja Verkko- ja puhelinpalvelujen saralla.

Ensivaiheessa Yritys-Suomi –palvelujärjestelmän kehittämisohjelmassa panostetaan yrityspalvelun laadun parantamiseen henkilöstön osaamista parantamalla. Uudistuksessa rakennetaan

valtakunnanlaajuisesti toteutettava modulipohjainen yritysneuvojan koulutusohjelma sekä toteutetaan eri sisältöalueisiin pureutuvien ajankohtaiskoulutuksia.

Yritys-Suomi –kehittämishjelmassa rakennetaan myös erilaisten innovaatioprosessien tukemiseen soveltuvia yrityspalveluverkostoja ja yhteisiä palvelukonsepteja perinteisten teknologisten innovaatioiden ohella myös liiketoimintainnovaatioihin, palvelujärjestelmien kehittämiseen sekä työorganisaatiota koskeviin innovaatioihin. Tavoitteena on luoda vahva yritysten kasvua ja kilpailukykyä sekä tuottavuuden nostamista tukeva yrityspalvelujärjestelmä.

Yritys-Suomi –kehittämishjelmassa palvelutarjontaa syvennetään myös verkkopalveluilla, joiden välityksellä tarjotaan asiakkaalle helposti ja kattavasti yritystoiminnan kannalta olennaista tietoa ja palveluja interaktiivisesti. Verkkopalveluun kehitetään uusia tietosisältöjä ja interaktiivisia palveluja yritysasiakkaiden työkaluiksi ja yritysneuvonnassa työskentelevien tueksi. Uusien sisältöjen ja työkalujen kehitystyön yhteydessä varmistetaan neuvontapalveluja tarjoavien organisaatioiden oman henkilöstön osaaminen sähköisten työkalujen käytössä. Valtakunnallisen Yritys-Suomi -puhelinpalvelun kehittämisessä ja käyttöönotossa panostetaan puhelinpalvelun tuottamiseen ja puhelinpalvelun edellyttämän osaamisen kehittämiseen.

Neuvotteleva virkamies **Sirpa Alitalo**

sirpa.alitalo@ktm.fi

KTM

Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaisiksi

Ohjelma perustuu Lissabonin strategian kansalliseen toimenpideohjelmaan, Suomen hallitusohjelmaan sekä kansallisiin linjauksiin ja päätöksiin. Avoimella oppimisympäristöllä tarkoitetaan sitä kokonaisuutta, jolla mahdollistetaan muodollinen ja ei-muodollinen oppiminen, osallistuminen ja sitä tukeva muu toiminta. Oppimisympäristön käsitteeseen kuuluvat fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja tekninen oppimisympäristö.

Suurimman haasteen ohjelman toteuttamiselle asettaa viestintäteknologian kiihtyvä muutos. Tiedon tasa-arvoinen saavutettavuus ja oppimisessa tarvittavan aineiston avoin saatavuus eivät ole enää itsestäänselvyksiä. Tiedonhankintatavat ja oppimisprosessi muuttuvat. Oppija on tiedon etsijä, valikoija ja arvioija. Laitteistojen ja eri muodossa olevien aineistojen käyttötaidot vaativat yhä enemmän osaamista ja ohjausta.

Ohjelman tavoitteena on lisätä elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia ja tasa-arvoa, sosiaalista koheesiota sekä monipuolisia koulutus- ja kulttuuripalveluja eri-ikäisten oppijoiden ulottuville. Oppimisympäristöjen kehittämisen rinnalla painopisteenä on aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden tukeminen. Yhteistoimintakulttuuri, verkostomainen ja poikkihallinnollinen toimintatapa ja asiakaslähtöisyys korostuvat ohjelmassa. Luottamus, avoimuus ja uudistumiskyky ovat ohjelman arvoja.

Avoimet oppimisympäristöt ja aktiivi kansalaisuus -ohjelma koostuvat toisiaan tukevista kokonaisuuksista. Asiantuntijuutta ja osaamista lisätään. Erilaisten oppijoiden ja osajien kohtauspaikkoja kehitetään. Tietoyhteiskuntaosaaminen varmistetaan täydennyskoulutuksella. Avointen oppimisympäristöjen kehityksen ennakointia ja arviointia tehdään koko prosessin ajan. Hyvät käytänteet levitetään jaettavaksi.

kulttuuriasianneuvos **Kirsti Kekki**
kirsti.kekki@minedu.fi

OPM

Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen: innovaatioympäristöjen ja -verkostojen ja niitä tukevien toimintarakenteiden luominen

Suomen kilpailukyvyn tehostaminen edellyttää luovuutta, osaamista ja innovatiivisuutta. Näihin liittyvät mahdollisuudet on osattava yhdistää ja hyödyntää yrityksissä ja työpaikoilla, samoin koulutusjärjestelmämme on kyettävä vastaamaan haasteeseen. Työelämän kilpailukykyyn ja innovatiivisuuteen kohdistuvat haasteet edellyttävät monipuolisia ja toimivia innovaatioympäristöjä sekä sosiaalisen ja kulttuurisen innovatiivisuuden huomioimista. Tuottavuuden, osaamisen ja innovaatioiden aikaansaaminen edellyttää koulutuksen ja työelämän mutta myös muiden alueellisten toimijoiden välille toimivia yhteistyösuhteita ja niitä tukevia toimintarakenteita.

Kehittämisohjelman tavoitteena on vahvistaa innovaatio- ja osaamisjärjestelmämme kokonaistoimivuutta ja tukea työelämän toimivuutta ja tuottavuutta edistävää innovaatiotoimintaa. Kehittämisohjelman toimilla edistetään korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten sekä muiden koulutus- ja kulttuurialan toimijoiden, yritysten sekä muiden työelämän toimijoiden innovatiivisuutta sekä tuetaan innovaatioympäristöjen muodostamista, luodaan uusia toimintamalleja ja yhteistyömuotoja sekä näitä tukevia toimintarakenteita. Kehittämisohjelman toimet vahvistavat ammatillista koulutusta innovaatio- ja osaamisjärjestelmän osana sekä tukevat osaltaan korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä.

Ylitarkastaja **Ulla Mäkeläinen**
ulla.makelainen@minedu.fi

OPM

Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi

Koulutus- ja osaamistarpeiden kattava ja monipuolinen ennakointi on nykyisessä työmarkkinatilanteessa aiempaakin tärkeämpää. Vähenevän työvoiman oloissa koulutuksen oikea kohdentaminen on keskeistä sekä yksilöllisen menestymisen että yritysten ja julkisyhteisöjen tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta. Ennakointitoimintaa tullaan jatkossa tarvitsemaan sekä lyhyen tähtäimen kohtaanto-ongelman lievittämiseksi että pidemmän tähtäimen ennakointina.

Hallitusohjelmassa todetaan, että ennakointitoimintaa tullaan kehittämään siten, että sekä määrälliset että laadulliset osaamistarpeet kyetään nykyistä paremmin tunnistamaan. Tavoitteena onkin, että kehittämisohjelmalla kyetään tukemaan ennakointimenetelmien kehittämistä määrällisen ja laadullisen ennakoinnin osalta ja toteuttamaan niiden pohjalta ennakointihankkeita. Kehittämisohjelmassa korostetaan mm. että määrällisen ennakoinnin rinnalle tarvitaan hyviä ennakointimalleja työelämän laadullisen ja työn sisältöjen muutoksen ymmärtämiseksi.

Erikoissuunnittelija **Ville Heinonen**
[ville.heinonen@minedu.fi](mailto:vile.heinonen@minedu.fi)

OPM

Osaajana työmarkkinoille - työelämävastaavuuden parantaminen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukeminen ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa

Koulutuksen työelämävastaavuutta ja koulutuksesta työelämään siirtymistä parannetaan kehittämällä opetussuunnitelmia, opetusta ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen menetelmiä ja laatua kaikilla koulutusaloilla ja -tasoilla. Ammatillisten ja aikuiskoulutusta antavien oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen työelämäyhteistyötä lisätään ja verkostoitumista vahvistetaan. Tähän toimintaan kuuluvat opettajien työelämäosaamisen kehittäminen, työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja työharjoittelun ohjaajien valmentaminen sekä yhteistyömallien synnyttäminen. Lisäksi toteutetaan kehittämis- ja palveluprojekteja työelämän ja oppilaitosten välisenä yhteistyönä. Yhteistyöprojektien avulla edistetään mm. ammatillista huippuosaamista. Aluekehitystä tuetaan korkeakoulujen, ammatillisten ja aikuiskoulutusta antavien oppilaitosten, yritysten ja muiden työorganisaatioiden sekä työhallinnon yhteistyönä. Erityisesti kiinnitetään huomiota pienten yritysten mahdollisuuksiin osallistua työpaikalla tapahtuvan oppimiseen ja osaamisen arviointiin.

Käynnistettävät toimet

- opettajien työelämäosaamisen kehittäminen
- työpaikkaohjaajien koulutus
- työelämäyhteistyö sekä yhteistyössä työelämän kanssa toteutettavat kehittämis- ja palveluprojektit (mm. verkostojen rakentaminen ja vahvistaminen, huippuosaamisen edistäminen, opetussuunnitelmien kehittäminen työelämälähtöisempään suuntaan, oppimisympäristöjen kehittäminen).

Kehittämisohjelma perustuu ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen sekä työelämän verkostoyhteistyöhön (kumppanuus ja pienet toimijat). Lisäksi kehittämisohjelma tukee sosiaalisten innovaatioiden edistämistä.

Ylitarkastaja **Antti Markkanen**

antti.markkanen@minedu.fi

OPM

ESR-toiminnan sisältö - Toimintalinja 3: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis-, innovaatio- ja palvelujärjestelmien kehittäminen

Toimintalinjan tavoitteena on parantaa koulutuksen työelämävastaavuutta, koulutuksesta työelämään siirtymistä sekä työmarkkinoilla tarvittavaa osaamista. Parannetaan erityisesti aikuisväestön koulutukseen osallistumisedellytyksiä. Kehitetään kysyntälähtöisesti työelämän edellyttämän ammattitaidon saavuttamista, työvoiman saatavuutta ja työllistymistä edistäviä työvoimapalvelu-, tiedotus-, ohjaus-, ja neuvontajärjestelmiä sekä työelämäläheisiä ja luovuutta edistäviä oppimismalleja. Tavoitteena on edistää osaamisen kehittämiseen ja tuottavuuden kasvuun tähtäävän toimintaympäristön kehitystä, parantaa ja vahvistaa uuden tiedon ja osaamisen siirtämistä olemassa olevaan yritystoimintaan innovaatioiden edistämiseksi, työn tuottavuuden lisäämiseksi sekä uusien yritysten ja työpaikkojen luomiseksi. Valtakunnallista ja alueellista ennakoittoa toimintaa juurrutetaan ja vahvistetaan tukemaan strategisia valintoja. Tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä kestävää kehitystä osana osaamis-, palvelu- ja innovaatiojärjestelmien kehittämistä.

TOIMINTALINJASSA 4 RAHOITETTAVAT KEHITTÄMISOHJELMAT

Kehittämishjelma työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi

Kehittämishjelma on osaltaan maahanmuuttopoliittisen ohjelman toimeenpanoa, joka sisältää linjaukset työperusteisen maahanmuuton edistämisestä. Kehittämishjelmaa toimeenpannaan käytännössä erilaisina EU-alueella toteutettavina projekteina, joista saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää kansallisen maahanmuuttopolitiikan ja –lainsäädännön sekä käytäntöjen kehittämisessä. Työperusteista maahanmuuttoa edistävän kehittämisohjelman hankekokonaisuudet ovat:

- 1) Opastusjärjestelmän kehittäminen
- 2) Yhteistyöverkoston rakentaminen Suomen ja niiden EU-maiden kanssa, joista työntekijöitä on tarkoitus hankkeen puitteissa rekrytoida
- 3) Suomen vetovoimastrategian kehittäminen
- 4) Työnantajien tukeminen rekrytoinneissa
- 5) Pilottiprojektien kehittäminen ja tukeminen

ESR -kehittämishjelma on valmisteltu pilotoimaan ja kehittämään sekä maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa että hallitusohjelmassa mainittuja, työperusteisen maahanmuuton kokonaisuuteen kuuluvia toimenpiteitä. Ohjelmalle on varattu rahoitusta vuosina 2007-2013 yhteensä 34,7 milj. € Projektirahoitus kohdennetaan pääsääntöisesti TE -keskuksille Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallisesta ohjelmasta vuosille 2007-2013. Kehittämishjelmaa toteutetaan yhteistyössä muiden potentiaalisten työvoiman lähtömaiden kanssa EU-alueella. EU-alueen ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka työskentelevät tai oleskelevat EU-alueella, voivat osallistua projektien toimenpiteisiin.

SM asettaa kehittämisohjelmalle erillisen poikkihallinnollisen ohjausryhmän koordinoimaan ja arvioimaan projekteissa aikaansaatuisten tulosten hyödynnettävyyttä maahanmuutto-, koulutus- ja elinkeinopolitiikassa sekä kolmansien maiden kanssa käynnistettävässä yhteistyössä työvoiman saatuuden turvaamisen kokonaisuudessa.

ylitarkastaja **Tiina Pesonen**
tiina.pesonen@mol.fi
TM (1.1.2008 alkaen SM)

Kansainvälinen yhteistyö hyvien käytäntöjen etsimiseksi ja levittämiseksi

Kansainvälinen yhteistyö ja rajat ylittävä tiedon ja hyvien käytäntöjen vaihtaminen on keskeisessä roolissa niin ESR:n kuin Lissabonin strategian puitteissa. Työllisyyden ja kilpailukyvyn kehittäminen eurooppalaisessa kontekstissa vaatii yhä uudenlaisia ratkaisuja ja kansainvälinen yhteistyö voi merkittävästi auttaa näiden ratkaisujen syntymisestä. Työllisyyden ja kilpailukyvyn ongelmat ja haasteet ovat tänä päivänä enää harvoin puhtaasti jäsenmaakohtaisia.

Kehittämishjelman tavoitteena on tuoda ja viedä hyviä käytäntöjä työllisyyspolitiikan ja kilpailukyvyn parantamiseksi. Toimintaa tukemaan perustetaan myös kansallinen tukirakenne, jonka tehtävänä on tukea eri toimijoiden osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön. Tavoitteena

on – samalla tavoin kuin jo EQUAL-ohjelmassa – pyrkiä tuomaan uusia innovaatiota suomalaiseen työllisyys- koulutus- ja elinkeinopolitiikkaan. Lisäksi pyritään aktiivisesti parantamaan ESR:n hallinnointiin liittyviä eri osa-alueita viranomaistason yhteistyön avulla. Kansainvälisen yhteistyön myötä hyvät käytännöt siirtyvät harvoin sellaisenaan. Tämän takia kehittämissuunnitelman puitteissa on myös pystyttävä tekemään löydetyistä hyvistä käytännöistä suomalaiset sovellukset, jotta niitä pystytään tulevaisuudessa täysimääräisesti hyödyntämään suomalaisen työllisyyspolitiikan ja kilpailukykyyn kehittämisessä.

Kehittämissuunnitelmassa rahoitetaan kansainvälisiä yhteistyöhankkeita, joissa etsitään ja vaihdetaan hyviä käytäntöjä eri jäsenmaiden välillä. Tätä toimintaa voidaan toteuttaa usealla eri tasolla. Yhteistyö voi muodostua tiettyjen sisällöllisten teemojen pohjalle. Tällöin yhteistyön toteuttajina voivat olla esimerkiksi kansalliset, tietyn teeman ympärille syntyneet verkostot. Toinen mahdollinen yhteistyön muoto on organisaatioiden väliset kumppanuudet. Ne voivat perustua pyrkimykseen ratkaista yhteisiä, ESR:n painopisteiden kannalta relevantteja ongelmia. Niiden muoto voi muistuttaa Twinning-järjestelyä, mutta myös laajemmat kumppanuudet ja verkostot ovat mahdollisia. Kolmas mahdollinen yhteistyö voi muodostua kansallisten viranomaisten välille. ESR:n hallintoviranomaisten välinen yhteistyö voidaan rakentaa erilaisten teemojen varaan ja erilaisten koaliitioiden kesken.

ylitarkastaja **Tommi Nordberg**

tommi.nordberg@mol.fi

TM

ESR-toiminnan sisältö - Toimintalinja 4: Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

Toimintalinjan tavoitteena on tukea työperusteista maahanmuuttoa ja turvata työvoiman saatavuus tulevaisuudessa. Ulkomaisen työvoimatarpeen kansallista ja alueellista ennakkointia hyödynnetään. Myös työnantajat tuetaan rekrytoinnissa. Tavoitteena on luoda opastusjärjestelmä, jolla perehdytetään ulkomaalainen kieleen, työelämään ja yhteiskuntaan sekä luodaan hyvät valmiudet kotoutumisprosessin jatkamiseen tarvittaessa. Opastusjärjestelmä luodaan yhteistyössä lähtömaiden kanssa siten, että myös osa toimenpiteistä voidaan aloittaa jo lähtömaissa. Lähtömaissa annettua koulutusta täydennetään tarvittaessa Suomessa.

Lisäksi tavoitteena on lisätä työnantajien ja työyhteisöjen valmiuksia vastaanottaa työperusteisesti maahan muuttavia kehittämällä osaamista monimuotoisuuden johtamiseen sekä edistämällä yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita työyhteisöissä.

Hyvien käytäntöjen etsimiseen ja levittämiseen liittyvällä kansainvälisellä yhteistyöllä jatketaan Equal-yhteisöaloitteessa kehitettyä toimintaa, mutta laaja-alaisemmin ja kautta 2000–2006 yksinkertaisemmalla hallinnollisella rakenteella. Tavoitteena on tuottaa lisäarvoa suomalaiseen työvoima-, elinkeino- ja koulutuspolitiikkaan. Toimintalinjassa etsitään uusia näkökulmia ja ratkaisuvaihtoehtoja jäsenmaiden kohtaamiin yhteisiin ongelmiin sekä kehitetään inhimillisiä voimavaroja kussakin jäsenmaassa yhteisten oppimisprosessien kautta.

Vipuvoimaa EU:lta – työllisyyttä ja kilpailukykyä

Manner-Suomen ESR-ohjelma 2007-2013

EU:n rakennerahastojen ohjelmakaudella 2007-2013 Suomessa toteutetaan yhtä valtakunnallista Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamaa toimenpideohjelmaa. Lisäksi Ahvenanmaa laatii oman ESR-ohjelmansa. Koko Suomi kuuluu EU:n alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoitteen piiriin.

Rahoitus

Manner-Suomen ESR-toimenpideohjelman 2007-2013 rahoitukseen osallistuvat eri ministeriöt ja alueorganisaatiot. Ohjelmakautteen 2000-2006 verrattuna rahoitus vähenee yli kolmanneksella. ESR-ohjelman rahoitukseen osallistuvat sosiaalirahaston ohella valtio, kunnat sekä yksityinen sektori. Ohjelman julkinen kokonaisrahoitus on arviolta 1 414,1 miljoonaa euroa, josta EU:lta tuleva ESR-rahoitus on yhteensä 615,4 miljoonaa euroa. Kansallista julkista rahoitusta on ohjelmaan varattu 798,7 milj. euroa.

Ohjelma jakaantuu valtakunnalliseen ja alueelliseen osioon

Hallitus esittää ohjelmaan valtakunnallista ja alueellista osiota. Valtakunnallista osiota toteutetaan koko maassa. Sitä käytetään ennen kaikkea kansallista politiikkaa täydentäviin laajoihin valtakunnallisiin kehittämissuunnitelmiin. Se saa rahoitusta yhteensä 544,5 miljoonaa euroa, joista EU-rahaa on 217,8 miljoonaa ja kansallista rahoitusta 326,7 miljoonaa.

Alueellista osiota toteutetaan neljällä suuralueella: Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Ne perustuvat ESR:n kansallisen strategian painopisteisiin ja alueiden omiin kehittämistarpeisiin. Osiot käsitellään maakuntien yhteistyöryhmissä. Itä-Suomen ulkopuoliset alueet saavat rahoitusta yhteensä 510 miljoonaa euroa, josta EU:n osuus rahoituksesta 217,8 miljoonaa euroa ja kansallisen rahoituksen osuus 292,2 miljoonaa euroa.

Itä-Suomen suuralueen rahoitus on yhteensä 359,6 miljoonaa euroa, josta 179,8 miljoonaa on EU-rahoitteista ja 179,8 miljoonaa euroa kansallista rahoitusta. Itä-Suomi osallistuu valtakunnalliseen osioon omilla päätöksillään ja oman rahoituskehyksensä puitteissa.

ESR-ohjelman strategiset lähtökohdat ja toimintaa ohjaavat periaatteet

ESR-ohjelma pyrkii vastaamaan niihin työmarkkinoiden ja työelämän tärkeimpiin ongelmiin ja haasteisiin, joihin erityisesti ESR-toimin halutaan vaikuttaa. Toimintaympäristön analyysin perusteella on linjattu seuraavat haasteet, jotka on arvioitu ESR-toiminnan suuntaamisen näkökulmasta keskeisimmäksi lähtökohdaksi:

- o väestön ikärakenteen muutos; työvoiman ikääntyminen ja ikäluokkien pientyminen
- o rakennetyöttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy
- o osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen
- o työelämän kehittäminen ja sosiaalisen innovaatiotoiminnan lisääminen
- o pk-yritysten ja muiden työorganisaatioiden sekä henkilöstön sopeutumiskyvyn vahvistaminen
- o yrittäjyyden lisääminen ja pk-yritystoiminnan vahvistaminen
- o alueiden kilpailukyvyn vahvistaminen

ESR-toimintaa ohjaamaan on sovittu yhteisistä periaatteita, joita voidaan pitää eräänlaisina arvoina ohjelmakaudella 2007–2013. Ne tulisi ottaa huomioon käytännön toimeenpanossa kaikkiin toimintalinjoihin liittyvinä kysymyksinä. ESR:llä luodaan edellytyksiä sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, joissa edistetään tasa-arvoa ja sosiaalisten innovaatioiden syntymistä.

Tasa-arvon kaksoisstrategian mukaisesti tavoitteena on molempiin sukupuoliin kohdistuvien erillistoenpiteiden lisäksi integroida tasa-arvon edistäminen osaksi kaikkea toimintaa. Tämä sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistaminen edellyttää sukupuolinäkökulman huomioon ottamista hankkeiden elinkaaren kaikissa vaiheissa.

Ohjelmassa korostuvat lisäksi kumppanuus, pienten toimijoiden aseman turvaaminen ja kestävä kehitys. Lisäksi Suomen rakennerahastostrategian mukaan edellä mainittujen periaatteiden lisäksi toimenpideohjelmissa toteutetaan erityistä kaupunkiulottuvuutta. Kaupunkiulottuvuutta toteutetaan lähinnä ESR-ohjelman alueosioissa.

Ohjelman strategisina painopisteinä on 1) Kehittää työorganisaatioita, työssä olevaa työvoimaa ja yrityksiä sekä lisätä yrittäjyyttä, 2) Edistää työllistymistä ja työmarkkinoilla pysymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä, 3) Kehittää työmarkkinoiden toimintaa osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittämällä sekä 4) Lisätä jäsenvaltioiden ja alueiden välistä yhteistyötä ESR-toiminnassa.

ESR-ohjelmalla tuetaan Lissabonin strategian ja EU:n työllisyysstrategian sekä yhteisön sosiaalista osallisuutta koskevien tavoitteiden sekä näitä koskevien kansallisten toimenpideohjelmien toteuttamista. Ohjelman tavoitteena on keskittyä tärkeimpiin työvoima-, koulutus- ja elinkeinopolitiikan haasteisiin siten, että ESR-toimenpiteet täydentävät ja tuovat aitoa lisäarvoa kansalliseen toimintaan.

Ylitarkastaja **Jaana Neitiniemi**

jaana.neitiniemi@mol.fi

TM

Lisätietoa www.esr.fi

Julkaisu on osarahoitettu Euroopan sosiaalirahaston tuella